

Promocija knjige “Sufijski put ljubavi” Williama C. Chitticka

Kongresna dvorana Islamskog centra Zagreb

23. 12. 2005. / 21. 11. 1426.

Poštovani prisutni,

Trenutak spoznaje da ću biti jedan od promotora ove knjige bio je vrlo uzbudljiv. Uvaženi muftija Ševko ef. Omerbašić pruža knjigu i veli “Pripremi prezentaciju ove knjige za 23. 12. 2005. godine poslije džume namaza.” Uzimam knjigu, ni svjestan nisam što to treba da znači. Zagledah u naslov “SUFIJSKI PUT LJUBAVI“, zastadoh, pomislih kako da ronim u more kad plivati ne znam?! Dalje mi pogled ostaje na naslovnici, gdje ugledah, ispod naslova, “Rumijeva duhovna učenja” koja je priredio William Chittick a preveo i nama koliko toliko dostupnim učinio naš uvaženi prof. dr. Rešid Hafizović. Sva imena dodatno me zbuniše, da ne kažem zabrinuše, u razmišljanje staviše. Kako najodgovornije ovom štivu pristupiti? Odluka brzo dolazi, moram početi čitati knjigu kako bih

je možda razumio. Kažem “možda razumio” jer se tu prepliće duhovno i materijalno, naravno i nadnaravno, stvarno i apstraktno, za ljudski razum dokučivo i nedokučivo, razumljivo i nerazumljivo, čitko i nečitko, javno (zahiren) i tajno (batinen), laički plićak i sufijska dubina.

Malo je doktora poput Hafizovića koji mogu, snagom svog irfana (spoznaje), percipirati i interpretirati Rumijeva duhovna učenja. Ograđujući se od mogućnosti da proniknem u bit Rumijevih postignuća, pokušavam zahvatiti bar kovu vode iz tog Rumijevog oceana. Inspiraciju za to nalazimo u njegovim stihovima kojima počinje ova knjiga

“Ako si izgubio srce na Putu Ljubavi,

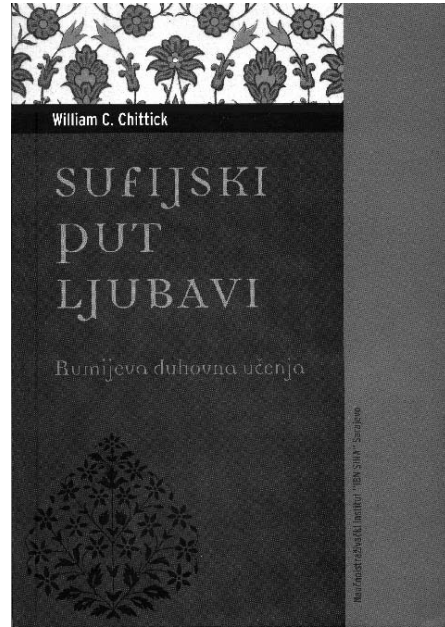
Potrči mi bez oklijevanja, jer ja sam nevidljiva utvrda.”

(Rumi, *Diwan-i Shams-i Tabrizi*, 17925)

Rumijeva djela na našem jeziku vrlo su rijetka i malo su prevedena. Ljudi koji su čitali Rumijevu poeziju na engleskom nemaju nikakvog znanja o islamu osim onog što čuju iz medija, niti imaju znanja o nekoj drugoj predmodernoj formi religije. Mnogi su, zapravo, uvjereni da je Rumi jednostavno pjesnik ljubavi i pojedinačnog duhovnog samoozbiljenja, istrgnut iz bilo kakvog konteksta nečeg drugog

doli iz američkog narcizma dvanaestog stoljeća. Većina misli da sufizam nema ničeg zajedničkog sa islamom. Međutim golemo oduševljenje Rumijem i raznovrsnim formama duhovnosti, bile one izvorne ili ne, otkriva duboku žeđ u zapadnjačkoj psihi, posebice u Sjevernoj Americi. Mnogi ljudi su zgađeni ispraznošću potrošačkog mentaliteta i indoktrinacije izazvane medijima masovnog komuniciranja i oni na to dvoje gledaju kao na dvije moderne verzije “kruha i igara” koje su zaokupljale rimski narod prije Rimske imperije.¹

Autor ovog štiva upozorava čitatelja na oprez pri čitanju i razumijevanju Rumijeve duhovnosti jer pogrešno razumijevanje usmjerava na stranputicu. Smjernica ka razumijevanju Rumijeve duhovnosti jeste promatranje Rumija u kontekstu islamskog učenja. To učenje se smatralo onim što mi nazivamo “znanjem” kao najmanje važnom formom znanja. Za Rumija i za većinu njegovih učenih suvremenika samo istinsko i svrhovito znanje je ono koje nam dariva uvid u zbiljnost Krajnje Zbilje, koja se razvija ispod površine stvarnosti zvane “svijet”. Ova vrsta znanja dolazi iz onih temeljnih vrela od kojih je najznačajnije **otkrovenje a**

to je Kur'an. To je najvažnije vrelo jer ono priskrbljuje ključeve koji otvaraju kapije druga dva obzorja, to jest **kapiju univerzuma i kapiju ljudske duše.**

Ova tri kraljevstva (kako ih naziva Rumi), objava, univerzum i duša, daruju nam znanje o postanku, kozmologiji i duhovnoj psihologiji, a ovo troje potonje su temeljne teme u svim formama islamske učenosti. Uvijek se smatralo kako Objava priskrbljuje ključ za ono dvoje (univerzum i dušu). Bez toga su ljudi izgubljeni. Univerzum i duša mogu postati mjesta na kojima se znakovi (ajat) i tragovi Božiji pojavljuju oku koje razlučuje stvari. Ukratko, izučavanje ova tri kraljevstva za ovu tradiciju je bio put stjecanja istinskog znanja o istinskom i

¹ William C. Chittick, *Predgovor bosanskom prijevodu*, Sufijski put ljubavi – Rumijeve duhovne učenja, str. 15.

izvornom znanju o Bogu, univerzumu i ljudskoj duši. Odvajanje bilo kojeg od ovih kraljevstava od ona druga dva donosi prikraćeno ili prijevarno znanje.

Poznato je da je Rumi pjesnik ljubavi pa i ovu knjigu naslovljava “*Sufijski put ljubavi*”. Ljubav koju svjedoči Rumi se razlikuje od ljubavi uprisutnjene u kulturi Zapada koja je u biti razdružena od racionalnosti, srce od razuma, a mudrost od znanja. Produhovljeno oko Rumija smatra to pogibeljnim i pogrešnim.

TRI DIMENZIJE SUFIZMA

U cilju razumijevanja ponuđene građe nužno je sve tri odrednice iz naslova: sufija, put, ljubav, pojedinačno promotriti. Sufijsko učenje se može podijeliti u tri kategorije:

- ‘ilm – znanje,
- ‘amel – postupci,
- duhovno ozbiljenje ili uzdižuća stanja ljudskog usavršavanja koja rezultiraju približavanjem Bogu.

Sufije često navode Poslanikov hadis: “*Zakon su moje riječi, Put su moja djela, a Istina su moja unutaranja stanja.*”

Sufije ovdje razumijevaju “**Zakon**” ili Šerijat u njegovu najširem značenju, obuhvatajući “znanje” i sva teorijska

učenja islama.

“**Put**” ili **Tarikat** je metoda dovođenja Zakona u praksu.

“**Zbilja**” ili **Hakikat** predstavlja unutaranja stanja i postaje koje je duhovni putnik postigao na svom putovanju prema Bogu i u Bogu.

Produhovljeno inspiriran Rumi bi rekao:

Zakon je poput svjetiljke: ona put pokazuje.

Ne možeš kročiti naprijed bez svjetiljke.

Kada stupiš na stazu, tvoj hod Put je.

A kada dosegneš cilj, on Istina je.²

Tri dimenzije sufizma koje navodimo su ujedno plan i okvir u kojem se kretao autor ovog kompedijuma. Tako je knjiga sastavljena od tri cjeline naslonjene jedna na drugu i nemoguće ih je promatrati odvojeno. Prvi dio je “Teorija“, drugi je “Praksa“, treći je “Dosezanje Boga“. Uz predgovor bosanskom izdanju, uvod, pogovor te indeks imena i pojmova sa popisom literature, ispunjeno je 429 stranica.

PRVI DIO

Stranice od 39. do 133. bave se teorijom i podijeljene su na poglavlja:

² William C. Chittick, *Sufijski put ljubavi*, Naučnoistraživački institut “IBN SINA“, Sarajevo, 2005.

- A – Motriti stvari kakve jesu,
- B – Duša, srce i um,
- C – Bog i svijet,
- D – Čovjek,

Rumi kroz ova poglavlja povlači temeljnu razliku između forme i značenja. Forma je izvanjska pojava stvari a značenje njena unutarnja i nevidljiva zbilja. Najzad značenje je nešto što je znano samo Bogu. A pošto je Bog s onu stranu bilo koje vrste mnoštva, značenje svih stvari je, u konačnici, Bog. Forma je sjena, značenje je Sunce. Rumi bi to iskazao na sljedeći način:

“Ako je sve što nam se pokazuje to što nam se pokazuje, tad Poslanik, koji je bio obdaren tako pronicavim gledanjem, prosvijetljenim i prosvjetljujućim nikada ne bi povikao: “Gospodaru, pokaži nam stvari kakve one jesu!”

Temeljna poruka ovog dijela jeste: “Znaj da spoljna forma nestaje, ali svijet značenja zauvijek ostaje”.

Čine mi se zanimljivim i njegova promatranja duše, srca i uma. Rumi razlučuje četiri temeljne razine duše:

- životinjska duša,
- ljudska duša,
- anđeoska ili Džibrilova duša,
- muhamedanska ili duša svetih ljudi.

Iznad posljednje od tih razina je Bog Koji transcendirira dušu, ali na Kojea se često metaforički ukazuje kao na “DUHA”.

Izražajni stil sufija, poglavito Rumija, je slikovit. Ulaže ogromne napore kako bi pojmovima bliskim čovjeku predočio i približio ono što treba čuti. Nježnost i strogoća dolaze do izražaja. Pogledajmo samo neke: meleki – šejtani, Džennet – Džehennem, svjetlo – vatra, Adem – Iblis, evlije – nevjernici, sjedinjenje – razdvojenost, nada – strah, smijeh – suze, radost – patnja, slatkoća – gorčina, proljeće – jesen, ljeto – zima, dan – noć, ruža – trn, vjernost – okrutnost.

Prizori eshatona koje susrećemo kod Rumija toliko su snažni i slikoviti da čovjeka bude iz ovozemnog mrtvila i dovode ga u stanje budnosti stalne opreznosti, bdijenja i ustrajavanja na putu ka sjedinjenju, što je i krajnji cilj. Završavajući prvi dio, on kaže: ***“Stanovnici Pakla su sretniji u Paklu nego što su bili na ovome svijetu, pošto su u Paklu svjesni Boga a u ovom svijetu nisu bili.”***

DRUGI DIO - PRAKSA

Drugi dio ovog gradiva započinje osvjetljavanjem i definiranjem onih koji poriču i sumnjiče. Poseban osvrt je na sljepoću prorocatelja te fatalizam i slobodni izbor. Ono što dolazi do izražaja je potreba za vodičem. Tu se uspostavlja hijerarhija po vertikalni na čijem čelu su poslanici, zatim evlije, pa šejhovi i učitelji. Argumenti kojima

potkrepljuje nužnost vertikale teološki su utemeljeni, "rumijeovski" ili "sufijski" izrečeni.

Svakako da je naglašena prisutnost lažnih učitelja od kojih se nitko ne može okoristiti već samo štetovati. Duhovno vojevanje, prisjećanje na Boga, čovjekovo pregnuće, kako kod muškaraca tako i kod žena, oslikavaju put kroz koji se mora proći ako hoćeš do Cilja doći.

TREĆI DIO – DOSEZANJE BOGA

Ljubav je središnja tema Rumi-jevih djela. Razlikovanje ljubavi kroz njegova djela može se pratiti na način da, kada govori o Božijoj ljubavi, on je piše velikim slovom jer Bog sam po Sebi je Ljubav, On je Bog Ljubavi, Njegova ljubav oslikava se kroz Njegovu nježnost, pažnju i milost prema stvorenjima i svim svjetovima, Njegova ljubav utočište je svim ljubavima i na kraju Njegova ljubav je cilj svih ljubavi.

Čovjek je glasonoša Božije ljubavi, onaj koji s ljubavlju hodi ka Ljubavi i na taj način postaje Ljubljeni Ljubljenog.

U tome i jeste vrijednost ove knjige – da nam svima pomogne pri usmjeravanju svoje ljubavi ka Ljubljenom.

Zasigurno da svi oni koji su doprinijeli da ova knjiga ugleda svjetlo dana i da postane stalna hrana na sofri muslimana zaslužuju svaku pohvalu, kako autor g. William C. Chittick tako i prevoditelj dr. Rešid Hafzović. Posebna zahvala je Naučnoistraživačkom institutu "IBN SINA" iz Sarajeva, koji nam u zadnje vrijeme priušti mnogobrojna djela do sada za ove prostore i jezičko područje nepoznata. Time se upotpunjuju i kompletiraju sve dimenzije islamskog učenja.

Hvala na pozornosti i oprostite ako sam oduljio!

Aziz ef. Hasanović